

УДК 8.82.0

НЕЛЯ ШЕВЧЕНКО,
аспірантка
(м. Вінниця)

**«Музей покинутих секретів» Оксани Забужко:
жанрова своєрідність та авторська номінація**

У статті розглянуто варіанти жанрового визначення та авторська номінація твору Оксани Забужко «Музей покинутих секретів». Виконано аналіз жанрової своєрідності твору з точки зору традиційного літературознавства, зокрема виділено риси епосу, саги, роману, розглянуто риси жанрових різновидів (історичний роман, детективний роман, символічний роман), які притаманні твору Оксани Забужко. Проаналізовано твір з погляду когнітивного підходу до теорії жанру та виділено риси роману-метафори, оніричного тексту (тексту сновидінь), мініпепеї та східноєвропейського постколоніального роману. Звернуто увагу на те, які риси, притаманні прозі початку ХХІ ст., наявні у творі, зокрема з'ясовано наявність стирання меж між фіктивною та документальною розповіддю, взаємодію літератури з іншими видами мистецтва, зокрема з кінематографом, відкритість та незакінченість.

Ключові слова: *жанр, жанрова своєрідність, роман, сага, епос, авторська номінація, жанрова модифікація, когнітивна жанрологія, Оксана Забужко*

Постановка проблеми в загальному вигляді... «Музей покинутих секретів» Оксани Забужко став одним із найобговорюваніших творів у літературній критиці та літературознавстві останніх п'яти років. За три місяці після презентації першого видання, яка пройшла у грудні 2009 р., в Україні та поза її межами вийшло понад 200 рецензій. Віра Агеева, Ростислав Семків, Іван Андрусяк, Яна Дубинянська, Євгенія Кононенко та багато інших українських та європейських літературознавців не оминули увагою цей твір. Обговорення «Музею покинутих секретів» одразу вийшло за межі спеціалізованих видань. Матеріали про новий твір Оксани Забужко публікують BBC, Deutsche Welle, «Дзеркало тижня», «Український тиждень», «Українська правда», «Кореспондент» та багато інших знаних в Україні та Європі видань.

Рецензенти звертають увагу на проблему жанру «Музею покинутих секретів». Зумисне чи ні у першому виданні Оксана Забужко не дає авторської номінації твору: жанр не зазначений на форзаці чи в

передмові. Численні інтерв'ю авторки тільки підтверджують наявність зазначеної проблеми. Наприклад, у розмові з кореспондентом Deutsche Welle Оксана Забужко дає одразу кілька жанрових визначень своєму твору, спочатку називає «Музей покинутих секретів» романом. «Я завжди хотіла написати роман, який був би рівновеликий життю, тобто який означав би якийсь свій автономний світ, до якого запрошується читач і в якому йому хочеться жити разом з героями», – каже вона [9]. І в цьому ж інтерв'ю дає ще одне авторське визначення – «сімейна сага доби неklasичної фізики».

Авторська номінація стає зрозумілою у другому виданні твору. Так, в анотації зазначено наступне: «Роман, над яким Оксана Забужко працювала багато років, уже здобув захоплену оцінку читачів і критики як «головний твір часів української незалежності»... Це – сучасний епос сучасної України: родинна сага трьох поколінь, події якої охоплюють період від 1940-х до весни 2004-го...» [10]. Така анотація дає додаткове поле для дискусій.

Аналіз досліджень і публікацій... Якщо відштовхуватися від епосу як жанру, на перший погляд «Музей покинутих секретів» має всі шанси, щоб отримати дефініцію новітнього епосу чи епосу нового часу, як його неодноразово називали рецензенти. Для обґрунтування такої думки зазначимо, що першою рисою епосу (епопеї) Михайло Бахтін називав національне епічне минуле. На думку літературознавця, воно є предметом епопеї. Другою рисою дослідник вважав національне придання, яке є джерелом для епосу. Третя риса – епічний світ, відділений епічною відстанню від сучасності, часу автора та його реципієнта [4, с. 400–401].

Дійсно, основою твору для Оксани Забужко стало національне минуле, а саме частина історії України 40-х років ХХ ст., що пов'язана з діяльністю УПА – час дуже неоднозначний і в силу багатьох причин малодосліджений. Коментуючи вихід «Музею покинутих секретів» в численних інтерв'ю, автор неодноразово наголошувала на тому, що на підготовчому етапі їй неодноразово доводилося звертатись до архівів та дуже прискіпливо опрацьовувати історичний матеріал. Час сюжетної лінії Дарини Гоцинської та Адріяна Ватаманюка віддалений від історії Олени Довганівни та Адріяна «Звіра» епічною дистанцією у кілька поколінь (близько 60 років), але не можна відкинути той факт, що історичні події подаються через героїв сучасності автора. У цьому випадку маємо справу з романним хронотопом, а не з часопростором епосу. На те, як автор прописує у своєму творі час, звертає увагу Іван Андрус'як, зазначаючи: «Ще один напрочуд важливий аспект – прописування часу. Це ключове завдання романної прози; однак у нас

чи не останнім, хто цим займався всерйоз, був Роман Андрияшик – та й навіть він прописував винятково час минулий, а вже після нього спроби впоратися з часом теперішнім чи принаймні недавно минулим (Кононович, Ульяновко, Дністровий) були, на жаль, епізодичними або локальними, відтворюючи якийсь один із аспектів і гублячись у ширшому контексті. Тут же маємо напрочуд широку часову парадигму, яка охоплює фактично півстоліття, виразно й гостро означуючи больові точки й системно відчитуючи взаємозв'язки» [2].

Ще одна риса, яка не дозволяє назвати твір Оксани Забужко епосом, – це позиція автора. Віра Агеева, аналізуючи «Музей покинутих секретів», зазначає, що автора не можна вважати відстороненим від подій, що є однією з ознак класичного епосу. «Коли це й епос, то йому бракує обов'язкової для класичних епосів зрівноважено-спокійної авторської дистанційованості від того, що вже стало історією, назавжди усталилося, застигло перед зором спостерігача» [1]. І далі вона пише: «Це таки справді роман про Час, але про Час, якому не вдається стати історією» [1].

Дослідниця звертає увагу на роль автора, зазначаючи, що автор-творець у «Музеї покинутих секретів» відрізняється від того, яким він має бути в епосі: «...гарно зафалдовану тогу проповідника остаточних істин, всезнаючого автора-деміурга, як то було в класичних епосах і сагах передмодерністської доби, — Оксана Забужко й не пробувала приміряти» [1].

Анотація до другого і наступних видань твору та одна з авторських номінацій, яку дає «Музею покинутих секретів» сама авторка у інтерв'ю [9], підказують ще один варіант жанрового визначення твору – сага. Риси цього жанру у творі Оксани Забужко знаходять і деякі літературознавці. Наприклад, Тетяна Тебешевська-Качак [18]. Дослідниця пише, що в «Музеї покинутих секретів» є дві родинні історії – Дарини та Адрияна, які показані протягом кількох поколінь. Як зазначав М. Стеблин-Каменський, у сагах зазвичай зображується докладний родовід героїв, частіше за все провідні сюжетні лінії починаються за декілька поколінь до зображуваних подій [17]. Про риси саги свідчать і позатекстові елементи. Так, на початку твору графічно зображене докладне генеалогічне дерево Адрияна та Дарини, тобто з перших сторінок автор натякає реципієнту, що перед ним родинна історія.

Інша авторська номінація, яку знаходимо в анотації до другого видання «Музею покинутих секретів» та коментарях Оксани Забужко, – це роман. Цю думку обстоюють більшість літературознавців, які у своїх статтях та рецензіях торкнулися проблеми жанру. На думку Яни

Дубинянської, «в сучасній українській літературі нарешті з'явився справжній роман. Взагалі – роман – у правдивому сенсі слова» [3]. Рецензуючи «Музеї покинутих секретів», ця дослідниця, окрім жанру, визначає і різновид твору. Вона наголошує на рисах соціального і навіть виробничого роману. «Дарина, Адріян, їхні батьки, другорядні персонажі на кшталт Вадима, Бухалова чи Юлічки – не лише герої-особистості, але й представники певних зрізів нашого суспільства, які письменниця препарує безжалісно і точно. Відвертої публіцистики на сторінках роману більш ніж достатньо, жодна теза, що їх висловлювала пані Оксана в численних інтерв'ю, статтях і колонках, не зникла безвісті. Весь спектр нагальних проблем: від продажної журналістики і занепаду у фундаментальній науці до торгівлі людьми, – майстерно вписано у рамки виробничого роману», – зазначає вона [3].

Крім того, Дубинянська називає цей твір символічним романом. На користь такого жанрового визначення слугує в першу чергу дитяча гра в «секретики», яка і дала назву твору. У тексті «Музею покинутих секретів» зазначено, що подібна гра має глибокі символічні корені, які живуть у генетичній пам'яті поколінь. У творі є думка, що основою цієї гри є те, як жінки ховали ікони у часи атеїзму.

Ще одне визначення за Дубинянською – любовний роман, про це свідчать декілька любовних ліній у кожному із поколінь.

Романом «Музей покинутих секретів» назвав і польський дослідник Гжегож Мотика у статті «Секрети розкривають чи надалі виштовхують зі свідомості? Навколо книжки Оксани Забужко «Музей покинутих секретів» [16]. Жанровий різновид твору дослідник визначив як історичний роман. Мотика звертає увагу на широке історичне тло і художнє осмислення історичного матеріалу. З таким твердженням погоджується українська дослідниця Віра Агеева. Вона зазначає: «Цю захоплюючу, психологічно достовірну прозу коли й можна назвати історичною, то лише в тому сенсі, що авторка бездоганно знає обрану для зображення епоху» [1]. Літературознавець зупиняє увагу на тому, що в творі є деталі, наприклад, пейзажі чи елементи побуту, які не можна вигадати. «Сюжет «Музею покинутих секретів» ґрунтується на документах, архівних пошуках, нечисленних, на жаль, мемуарах, а найперше – на усних історіях, зібраних письменницею спогадах учасників подій», – зазначає Агеева [1].

Водночас науковець звертає увагу і на ті фактори, що можуть визначати твір як детективний роман. На думку дослідниці, не дивлячись на повний типової детективної напруги сюжет, який має характер розслідування, твору не вистачає завершеного фіналу. «Читачів цікавить майстерний, іноді мало не детективний за напругою

сюжет. Хоча сподівання на те, що у фіналі всі крапки над «і» буде розставлено, всі нитки зв'язано, а таємниці і секрети розгадано й розтлумачено, – такі простосердні очікування вочевидь не справдяться», – пише вона [1].

З нею погоджується і Євгенія Кононенко, яка називає «Музей покинутих секретів» містичним детективом, трилером. Вона теж звертає увагу на детективні історії, які з'являються у різних сюжетних лініях. На думку Кононенко, детектив у Забужко тісно пов'язаний із містикою. Один із прикладів містичного дослідника вбачає в тому, що художниця Влада Матусевич гине за загадкових обставин на Бориспільській трасі, «що пролягла через затоптаний цвинтар жертв Голодомору, бо її нечестива мати Нінель Устимівна брала участь у розкуркуленні» [12]. Але основна містична лінія, на думку Кононенко, проходить через історію головних героїв. «Герої підключаються до чогось на кшталт ведичних архівів, де зберігається все, що було, і що буде, і мають містичний досвід, під час якого бачать, що саме відбулося в тій кривіці восени 1947 року, водночас роблячи свою дитину», – пише вона у своїй рецензії [12].

Велика кількість думок і визначень є цілком обґрунтованою, бо твір Оксани Забужко складно вписати в усталені жанрові рамки. На це звернула увагу Тетяна Тебишевська-Качак, яка у своїй рецензії зазначає: «Спроба проінтерпретувати жанр твору Оксани Забужко напшовкує на думку, що поняття «роман», виявиться завузьким» [1]. Аналізуючи «Музей покинутих секретів», маємо справу зі справжньою літературою XXI ст. На це у своїй статті вказала Віра Агеєва. На її думку, твір слід кваліфікувати як «роман XXI століття» [12].

Таке визначення є продуктивним для жанрового аналізу твору. Оскільки з робіт Михайла Бахтіна знаємо, що роман – це жанр, пластичний, який постійно формується і змінюється, подекуди підлаштовуючись під літературний процес та час. Частіше за все останній впливає на нього навіть більше за літературний процес. «Роман формується поза впливами якихось стійких літературних традицій – у відомому сенсі «на пустому місці». Нова форма словесного мистецтва виростає насамперед на ґрунті самого життя – на ґрунті нових, раніше невідомих співвідношень та форм. І лише потім вже народжений жанр підключається до багатовікової традиції словесного мистецтва, вибираючи те, що йому є близьким», – пише Віктор Кожинів [11, с. 42].

Формулювання цілей статті... Враховуючи складну жарову природу твору Оксани Забужко, цілями даної статті є аналіз «Музею покинутих секретів» з погляду нової течії українського

літературознавства – когнітивної жанрології. Також ми зосередимо увагу на встановленні ознак, притаманних сучасній прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу... Про риси, які притаманні епічним творам ХХІ століття пише російська дослідниця Тетяна Маркова у статті «Авторські жанрові номінації у сучасній російській прозі як показник кризи жанрової свідомості». Так, дослідниця наголошує на тому, що однією з тенденцій є розширення меж традиційних жанрів, схрещування жанрів, або навпаки, їх редукція.

Виводячи риси сучасних творів як аксіоматичні для літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст., Маркова зазначає, що «серед тенденцій сучасного етапу жанрової еволюції є стирання меж між фіктивною та документальною розповіддю» [14, с. 64]. Йдеться про те, що твори означеного періоду можуть складатися з листів, щоденникових записів, газетних публікацій, сполучати в собі елементи агіографічних жанрів тощо, тобто відбувається стирання грані між фіктивною та документальною розповіддю. Зрештою подібні риси і спостерігаємо в «Музеї покинутих секретів». Канва авторської розповіді, перемижуючись з оповіддю головних героїв та їх внутрішніми діалогами, містить в собі великий масив елементів «нон-фікшн». Наприклад, у тексті є архівні матеріали, синопсиси телевізійних сюжетів та розшифровки диктофонних записів, які робить головна героїня – журналістка Дарина Гощинська. Так, під час неформальної розмови із колишнім крбїстом, а нині співробітником СБУ Бухаловим, в якій він розповідає, що є сином замученої чекістами єврейки (читач мимоволі в ній впізнає «Рівку», яка була вагітна від Адріана «Звіра»), Дарина потайки робить диктофонний запис. Бухалов здогадується про диктофон і змушує журналістку видалити звуковий файл. Але для читача запис розшифровано повністю та ще й виділено курсивом, перед розшифровкою є вихідні дані файлу: «Формат: МР3, Частота дискретизації: 22 кГц, Якість звуку: 88 Кбіт/сек, Дата створення файлу: 27.04.2004, Дата редагування файлу: 27.04.2004, Розмір: 0 Кб». Про те, що файл було видалено свідчить саме його розмір 0 Кб [10, с. 758].

Ще одна риса, яку також можна віднести до тенденцій сучасної прози, слідуючи за Марковою, це взаємодія літератури ХХ століття з іншими видами мистецтва, зокрема з кінематографом. Наслідком такої взаємодії є монтажно-колажні конструкції. Щось подібне, але модифіковане у душі Забужко, знаходимо і в «Музеї покинутих секретів». Тут зв'язок не тільки з кінематографом, а й з тележурналістикою. У творі є зйомки авторської програми Дарини Гощинської. Наприклад, знайомство головної героїні із художницею

Владою Матусевич подається як сценарій. «Мізансцена виглядає так (дуже симпатично!): дві жінки, блондинка й брюнетка за столиком літньої кав'ярні в Хрещатицькому Пасажі, обидві стильні, добре задбані, з оголеними засмаглими плечима, – це кінець серпня, пора закінчення відпусток, на задньому плані вряди-годи проходить офіціант у білій куртці...» [10, с. 67]. Також в «Музеї покинутих секретів» знаходимо епізоди, які показують роботу над фільмом про Олену Довганівну, а закінчується твір синопсисом першої сцени майбутньої стрічки героїні: маленька дівчинка Катруся, донька художниці Валади Матусевич, у пісочниці звичайного київського двору закопує під скельцем пелюстки з яблуні, свій маленький «секретик» і робить вона це так, як колись її мама.

Звернемо увагу на ще одну рису, про яку говорить Маркова. «У сучасній словесності явно присутня установка на «відкритість та незакінченість», що водночас зближує її і з «романим контрапунктом», і з ліричною системою циклотворення. Кожне окреме оповідання являє собою лише фрагмент, «шматок» цілісності, яка розпалася. Довільно розташовуючи ці «шматки», письменник складає з них безліч «візерунків» [14].

«Музей покинутих секретів» цю рису демонструє чи не найкраще. Його манера подачі неоднорідна – оповіді та внутрішні діалоги Дарини, авторська розповідь, архівні матеріали, навіть сни Андріяна, в яких зрештою і міститься сюжетна лінія, пов'язана з його родиною і Оленою (Гельцею) Довганівною. Зрештою, така уривчаста манера подачі матеріалу поряд із розгалуженістю сюжетних ліній і стають причиною розмаїття думок і поглядів. Починається твір схемою генеалогічного дерева. Далі йде внутрішній монолог Дарини, який переходить у розмову із Адріаном. Як вони познайомилися, чому Дарина займається історією Гельці, чому журналістка пішла з каналу, як пов'язана історія Довганівни зі снами Адріяна і його родиною складно зрозуміти навіть до формальної середини книжки. Прослідкувати всі сюжетні лінії складно, подекуди їх фінал не зрозумілий до останніх сторінок і не подається прямо. Наприклад, як у випадку з Бухаловим. Дарина приходить до нього, бо він син чекіста, який причетний до смерті Олени Довганівни та Адріяна «Звіра». У результаті журналістка дізнається, що насправді він всиновлений, а його мати єврейка «Рівки», історія якої зображена у снах Адріяна Ватаманюка. Ростислав Семків, аналізуючи твір, навіть подав схеми як його читати. «У «Грі в класики» Кортасара рекомендовано кілька способів прочитання його тексту: можна всі розділи по черзі, а можна – відповідно до спеціальних схем автора; або й загалом, як заманеться.

Те саме цілком застосовно й до «Музею покинутих секретів», – пише літературознавець [16, с. 21].

Зважаючи на складність твору і той факт, що з позиції традиційного літературознавства аналіз жанрової своєрідності «Музею покинутих секретів» навряд чи буде повним, доцільним видається поглянути на твір з ракурсу когнітивної жанрології. Цей підхід в українському літературознавстві досліджує Тетяна Бовсунівська. У монографії «Когнітивна жанрологія та поетика» вона зазначає, що у перше десятиліття XXI століття в українському літературознавстві розвивається кардинально інша концепція сприйняття жанру. Вона повністю відрізняється від усталеного розуміння, яке можемо зустріти у більшості представників українського літературознавства кінця XX ст. Цілком можливо, що когнітивна жанрологія формується так, як жанрова система доби романтизму формувалася на протигагу класицистичним жанрам. В основі лежить когнітивна теорія. Вона орієнтується «на пізнання не тільки стійких, а й плінних характеристик жанру» [7, с. 16], і є фактичним запереченням субстанціальної концепції, існуючої у XVIII ст., та есенціаліської концепції, що постала з літературою романтизму. Когнітивна теорія не прагне вичерпності і більше спостерігає за закономірностями, ніж конкретизує їх. На відміну від класичної теорії, когнітивна не абсолютизує аксонометричний принцип, тобто не враховує обсяг твору, на який ще звертав увагу Арістотель. «З появою та розвитком когнітивної науки картина жанрів істотно змінюється, оскільки тепер жанрологія здобуває не тільки право на констатацію плінних ознак як істотних в окресленні того чи іншого жанру, а й теоретичне підґрунтя мотивації цих плінних, проте визначальних ознак», – зазначає вона [7, с. 18].

Дослідниця вважає, що усталена вертикаль рід-вид-жанр-піджанр-асиміляція-модифікація в когнітивній моделі теж змінюється і визначається як жанр/метажанр/архіжанр (за Ж. Женеттом) або як жанр/модифікація/трансформація (за Дж. Фроу, А. Фаулером, Ж.-М. Шеффером) [7, с. 20]. Виходячи з такого розуміння жанрової природи літератури, у монографії «Жанрові модифікації сучасного роману» Бовсунівська як репрезентативні жанрові модифікації параболічного роману початку XXI ст. аналізує роман-притчу, роман-алегорезу, роман-метафору, роман-міф.

В «Музеї покинутих секретів» Оксани Забужко багато в чому прослідковуються риси, які визначають роман-метафору. «Метафора є першою сходинкою на шляху до увиразнення альтернативної сутності будь-чого і саме в цій якості вона завжди вабить письменників в

періоди нетривкості, зміни соціальних парадигм, занепаду ідеологій та цілих цивілізацій», – зазначає Бовсунівська [6, с. 103]. Вона наголошує, що в основі роману-метафори лежить практика утворення розгорнутих метафор, також, на думку дослідниці, однією з основних рис цієї модифікації є метафорична організація романного світу та романного тексту, що і бачимо у «Музеї покинутих секретів» Оксани Забужко. У творі, у його назві автор від початку закодувала метафору. Її основа – дитяча гра в «секрети», коли діти, точніше дівчатка, ховають під скло, а потім закопують у землю всілякі дитячі скарби. При побудові романного світу ця метафора отримує декілька рівнів розкриття. По-перше, аналогічно до дітей, у радянський період жінки закопували ікони. Більш глибокий сенс криється у тому, що «покинутих секретів» є історія родини Адріяна і зрештою історія діяльності Української повстанської армії на загальному тлі історії України. Такому сприйняттю метафори допомагають позатекстові елементи – кожен новий розділ починається ілюстрацією, на якій фото середини ХХ ст. ніби притрушене землею. І по-друге, на останніх двох сторінках ця метафора отримує пряме розкриття: у першій сцені майбутнього фільму Дарина маленька дівчинка «хоронить» свій секрет.

Але романом-метафорою жанрові модифікації не вичерпуються. Так, говорячи про духовний роман, Бовсунівська пише про оніричний текст, тобто зображення подій через сновидіння. Дослідниця говорить, що сон в літературі стає кодом «утаємненого від персонажа майбутнього чи минулого, але часто не прочитується самим персонажем» [6, с. 199], що зустрічаємо у творі Забужко. Історія Олени (Гельці) Довганівни подається не тільки через пошуки документальних даних, які Дарина проводить при підготовці програми, а через сни Адріяна Ватаманюка. Так автор розкриває подробиці сюжетної лінії, пов'язаної з УПА. Сни героя, в яких він вояк повстанської армії «Звір», затягують сюжетний вузол, що буде розв'язаний дуже несподіваним для читача чином.

Певні риси «Музеї покинутих секретів» взяв і від однієї з модифікацій філософського роману, а саме від мінішпей, хоча про цю модифікацію у чистому вигляді у даному випадку говорити складно. Твір Забужко не має однієї з головних рис мінішпей – карнавалу, як це є у творах Андруховича. Водночас ця жанрова модифікація покликана руйнувати сталі уявлення про будь-що. «Музей покинутих секретів» це і робить у площині розуміння ролі УПА в українській історії.

Також перед нами постколоніальний роман східноєвропейської моделі. Як пише Бовсунівська, одна з основних його рис – «це утворення системи свідомої вербальної поведінки автора роману,

спрямованого на взаємодію з колективним реципієнтом (і побудови в його когнітивній системі певної моделі світу) з метою передання особистісних або колективних смислів і здійснення на нього естетичного та політичного впливу» [6, с. 282].

Висновки... Отже, враховуючи все зазначене, можемо стверджувати, що визначити жанр та жанровий різновид «Музею покинутих секретів» нелегко. Твір має риси і епопеї, і саги, і роману. Авторське визначення жанру теж не зрозуміле і ще більше заплутує дослідників. На нашу думку, Оксана Забужко на сторінках свого «Музею покинутих секретів» відкрила для всієї української прози роман нового типу, роман, який відрізняється від класичного розуміння цього жанру в усталених концепціях (М. Бахтін, В. Кожин, Н. Копистянська). У випадку з «Музеєм покинутих секретів» маємо справу з твором, який вбирає в себе більшість рис, притаманних прозі початку ХХІ століття. Зокрема, стирання меж між фіктивною та документальною розповіддю, поєднання літератури з іншими видами творчості, у даному випадку із кіно та тележурналістикою та установка на «відкритість та незакінченість», завдяки якій ніби із окремих шматків автор творить кілька сюжетних полотен, пов'язаних між собою.

Цьому твору затісно в усталеному просторі українського літературознавства, а тому він вимагає нового підходу, який може дати когнітивна жанрологія. Якщо враховувати підхід, який в українській літературознавчій науці обстоє Т. Бовсунівська, то «Музей покинутих секретів» можна назвати метароманом, який втілює в собі риси кількох жанрових модифікацій сучасного роману, зокрема, роману-метафори, оніричного тексту (тексту сновидінь), мінішпей та східноєвропейського постколоніального роману.

Список використаних джерел і літератури:

1. Агеева В. Оксана Забужко в «музейі» УПА / В. Агеева // Дзеркало тижня. – 2010. – № 1. – С. 5.
2. Андрусак І ...Дожити до власного імені // Українська літературна газета. – 2010. – № 6 (12). – С. 4.
3. Дубинянська Я. Ідеальний роман? [Електронний ресурс] / Я. Дубинська // Режим доступу: <http://litakcent.com/2010/04/12/idealnyj-roman.html/print/>
4. Бахтин М. Эпос и роман (О методологии исследования романа) // Вопросы литературы и эстетики: исслед. разных лет / М.М.Бахтин. – М., 1975. – С. 447-484.
5. Бахтин М. Проблема речевых жанров // Эстетика словесного творчества: сб. избр. тр. / М.М.Бахтин. – М., 1979. – С. 237-281.

6. Бовсунівська Т. Жанрові модифікації сучасного роману: монографія / Т. Бовсунівська. – Харків: вид-во «Диса плюс», 2015. – 368 с.

7. Бовсунівська Т. Когнітивна жанрологія та поетика: монографія / Т. Бовсунівська. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 180 с.

8. Бовсунівська Т. Теорія літературних жанрів: підруч. / Т. Бовсунівська. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 519 с.

9. Вовк А. Оксана Забужко: «Завжди хотіла написати роман, який був би рівновеликий життю» [Електронний ресурс] / А. Вовк // Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/оксана-забужко--завжди-хотіла-написати-роман-який-був-би-рівновеликий-життю/a-6111223>

10. Забужко О. Музей покинутих секретів: роман, вид. 4-те / О. Забужко – К.: Спадщина, 2012. – 832 с.

11. Кожинов В. Происхождение романа: теоретико-исторический очерк / В.В. Кожинов. – М.: Сов. писатель, 1963 – 440 с.

12. Кононенко Є. Гей, хто в лісі, озовися, або Чи можна повіситися на косі? [Електронний ресурс] / Кононенко Є. // Режим доступу: <http://litakcent.com/2010/04/22/hej-hto-v-lisi-ozovysja-abo-chy-mozhna-povisytysja-na-kosi/>

13. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: монографія / Н.Х. Копистянська. – Львів: ПАІС, 2005. – 367 с.

14. Маркова Т. Авторские жанровые номинации в современной русской прозе как показатель кризиса жанрового сознания / Т. Маркова // Вопросы литературы. – 2011. – №1. – С. 63-69.

15. Мотика Іжегож Секрети розкривають чи надалі виштовхують зі свідомості? Навколо книжки Оксани Забужко «Музей покинутих секретів» / І. Мотика [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://historians.in.ua/index.php/en/zabuti-zertvy-viyny/906-gzhegozh-motyka-sekrety-rozkryvaiut-chy-nadali-vyshtovkhuuiut-zi-svidomosti-navkolo-knyzhky-oksany-zabuzhko-muzei-pokynutykh-sekretiv>

16. Семків Р. Вісім повчальних монологів / Р. Семків // Український тиждень. – 2010. – № 1 (114). – С. 21-24.

17. Стеблин-Каменский М. От саги к роману / М. Стеблин-Каменский // Известия АН СССР. Сер. лит. и яз. – 1982. – Т. 41. – № 1. – С. 18–27

18. Тебешевська-Качак Т. Історія, що стає літературою у стилі Оксани Забужко / Т. Тебешевська-Качак [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2010/02/09/083513.html>

References:

1. Aheieva V. Oksana Zabuzhko v «muzei» UPA, *Dzerkalo tyzhnia*, 2010, №1, s. 5.
2. Andrusiak I ...Dozhyty do vlasnoho imeni, *Ukrainska literaturna hazeta*, 2010, № 6 (12), s. 4.
3. Dubynianska Ya. Idealnyi roman? <http://litakcent.com/2010/04/12/idealnyj-roman.html/print/>
4. Bakhtin M. E'pos i roman (O metodologii issledovaniya romana), *Voprosy' literatury i e'stetiki: issled. raznykh let*, Moskva, 1975, ss. 447-484.
5. Bakhtin M. Problema rechevy'kh zhanrov, *Estetika slovesnogo tvorchestva*, Moskva, 1979, ss. 237-281.
6. Bovsunivska T. Zhanrovi modyfikacii suchasnoho romanu: monohrafiia. Kharkiv, Dysa plus, 2015. – 368 s.
7. Bovsunivska T. Kohnityvna zhanrolohiia ta poetyka: monohrafiia. Kyiv, Vydavnycho-polihrafichnyi centr «Kyivskiy universytet», 2010, 180 s.
8. Bovsunivska T. Teoriia literaturnykh zhanriv: pidruch. Kyiv, Vydavnycho-polihrafichnyi centr «Kyivskiy universytet», 2009, 519 s.
9. Vovk A. Oksana Zabuzhko: «Zavzhdy khotila napysaty roman, yakyyi buv by rivnovelykyi zhyttiu», <http://www.dw.com/uk/oksanazabuzhko--zavzhdy-khotila-napysaty-roman-jakyj-buv-by-rivnovelykyj-zhyttju/a-6111223>
10. Zabuzhko O. Muzei pokynutykh sekretiv: roman, issue 4. Kyiv, Spadshhyna, 2012, 832 s.
11. Kozhinov V. Proiskhozhdenie romana: teoretiko-istoricheskikh ocherk. Moskva, Sov. pisatel, 1963 – 440 s.
12. Kononenko Ye. Hei, khto v lisi, ozovysia, abo Chy mozhna povisytyisia na kosi? <http://litakcent.com/2010/04/22/hej-hto-v-lisi-ozovysja-abo-chy-mozhna-povisytyysja-na-kosi/>
13. Kopystianska N. Zhanr, zhanrova systema u prostori literaturoznavstva: monohrafiia. Lviv, PAIS, 2005, 367 s.
14. Markova T. Avtorskiye zhanrovye nominatsii v sovremennoi russkoi proze kak pokazatel krizisa zhanrovogo soznaniya, *Voprosy lyteratury*, 2011, №1, s. 63-69.
15. Motyka Gzhegozh Sekrety rozkryvaiut chy nadali vyshtovkhuiut zi svidomosti? Navkolo knyzhky Oksany Zabuzhko «Muzei pokynutykh sekretiv», <http://historians.in.ua/index.php/en/zabuti-zertvy-viny/906-gzhegozh-motyka-sekrety-rozkryvaiut-chy-nadali-vyshtovkhuiut-zi-svidomosti-navkolo-knyzhky-oksany-zabuzhko-muzei-pokynutykh-sekretiv>
16. Semkiv R. Visim povchalnykh monolohiv, *Ukrainskyi tyzhden*, 2010, № 1 (114), s. 21-24.

17. Steblyn-Kamenskyj M. Ot sagi k romanu, Yzvestyja AN SSSR. Ser. lyt. i jaz, 1982, Part. 41. – Volum 1. – s. 18–27

18. Tebeshevska-Kachak T. Istorija, shcho staie literaturoiu u styli Oksany Zabuzhko, <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2010/02/09/083513.html>

Summary

Nelia Shevchenko

«The Museum of Abandoned Secrets» by Oksana Zabuzko:

Genre and Author's Nomination

The article is about genre definition and author's nomination in «Museum of Abandoned Secrets» by Oksana Zabuzko. It analyses the genre originality in terms of traditional literary theory, including selected features epic saga, the novel features of the genre considered varieties (historical novel, detective novel symbolic novel). The article has cognitive approach to the theory of genre and selected features of novel metaphors, text dreams, minippee and Eastern postcolonial novel. The author tells about the features of prose in the early XXI century: the presence of erasing the boundaries between documentary and fictitious story, the interaction of literature with other arts, including cinema, openness and incompleteness.

Key words: *genre, genre identity, romance, saga, epic, original nomination, genre modification, cognitive study of genres, Oksana Zabuzhko.*

Дата надходження статті: «18» жовтня 2016 р.

Дата прийняття до друку: «27» жовтня 2016 р.